

TULEVAISUUDEN TALOUS:

Ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä tulevaisuus

1. Johdanto	3
2. Kotimainen kysyntä, kestävä kulutus ja kiertotalous.....	5
3. Vastasyklinen finanssipolitiikka ja kohdennetut elvytystoimet	9
4. Tuottavuus kasvuun: panostamme työllisyyteen, osaamiseen ja tutkimukseen	13
4.1 Työllisyys nousuun	13
4.2. Panostamme osaamiseen	17
4.3. Sijoitamme tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.....	19
5. Reilun siirtymän teollisuuspolitiikka	21
5.1. Reilu siirtymä käytännössä	21
5.2. Valtio talouden uudistumisen vauhdittajana	23
5.3. Tuemme korkean jalostusasteen tuotantoa	25

1. JOHDANTO

Talouden pitää palvella ihmisiä ja hyvinvointia, ei toisinpäin. Talous ei voi perustua loputtomaan uusien luonnonvarojen hyödyntämiseen, vaan sen on pysyttävä maapallon kantokyvyn rajoissa ja oltava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä. Näin ei kuitenkaan vielä ole. Vasemmistoliitto haluaa tehdä siitä totta. Osoitamme tien kohti uudenlaista taloutta, jonka keskiössä on ihmisten, luonnon ja ilmaston hyvinvointi.

Tämä keskustelupaperi on vastine hallituksen kasvutoimille, joiden emme katso vastaavan yhteiskunnan ekologisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin.

Tässä paperissa haluamme katsoa muutakin kuin bruttokansantuotetta. Tahdomme suojella luonnon monimuotoisuutta, huolehtia ilmastosta, lisätä työntekijöiden hyvinvointia ja parantaa pienituloisten elämänlaatua. Talouskasvu on pyrittävä irrottamaan ympäristö- ja ilmastohaitoista ja sen on ensisijaisesti hyödytettävä muita kuin rikkaita ja onnekkaita. Siksi rakenteiden muuttaminen on välttämätöntä.

Siirtyminen uudenlaiseen talouteen edellyttää mittavia investointeja ja talouden jälleenrakentamista. Siirtymävaihe itsessään tulee synnyttämään talouskasvua. Kun reilu siirtymä etenee ja taloudellinen toiminta on tuotu ekologisten reunaehtojen sisäpuolelle, voimme arvioida paremmin jatkuvan kestävä kasvun mahdollisuuksia.

Tällä hetkellä Suomessa vallitsee vanhanaikainen ajattelu, jonka mukaan talouskasvua saadaan parhaiten aikaan lisäämällä vientiä työvoimaa halpuuttamalla.

Tämä on johtanut politiikkaan, jossa keskitytään hintakilpailukykyyn ja palkankorotusten estämiseen, jopa palkkojen laskemiseen. Työntekijöiden toimeentulon heikentäminen on kuitenkin syönyt ostovoimaa eli kysyntää ja näin talouskasvua.

Tähän on saatava muutos. Meillä ei ole enää varaa vanhanaikaiseen ajatteluun.

Olemme tunnistanee neljä tärkeää toimenpidekokonaisuutta uudenlaisen sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä talouskasvun luomiseksi:

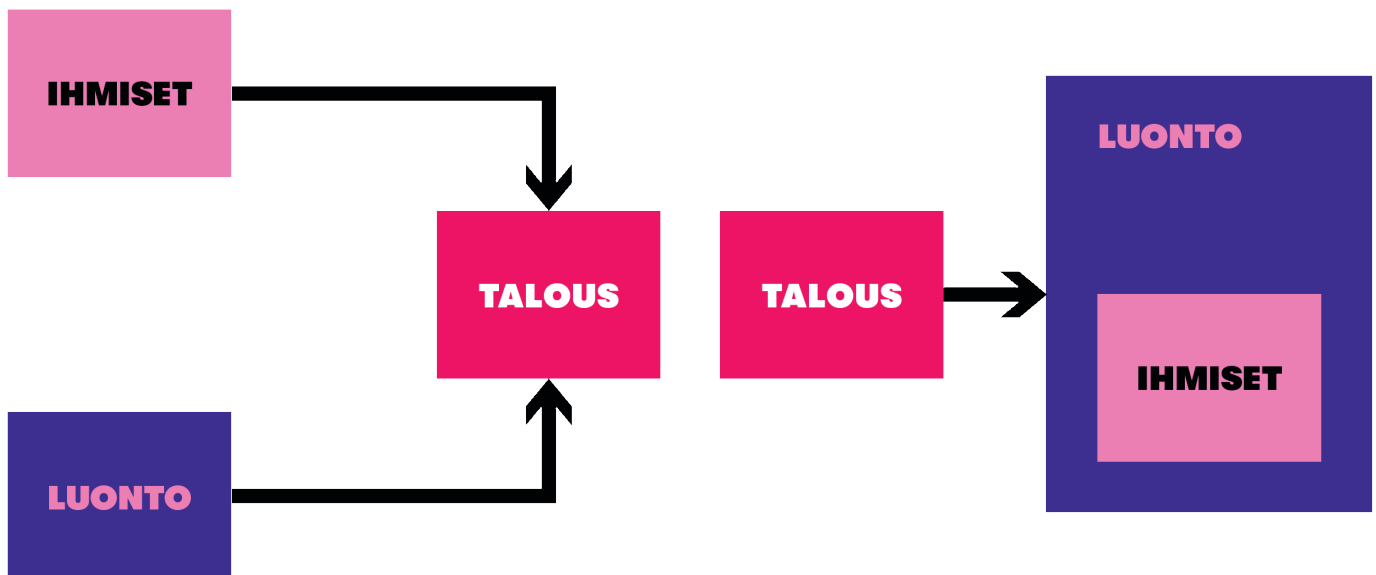
- Ensimmäiseksi kotimaista kysyntää on vahvistettava ja sen painopiste on siirrettävä kestäviin tuotteisiin ja palveluihin.
- Toiseksi suhdannevaihteluihin on vastattava vastasyklisellä finanssi-politiikalla ja tarvittaessa on oltava valmis kohdennettuihin elvytystoimiin kasvun käynnistämiseksi.
- Kolmanneksi tuottavuutta on kasvatettava panostamalla työllisyyteen, osaamiseen ja tutkimukseen.
- Neljänneksi on tehtävä aktiivisempaa ja strategisempaa teollisuuspolitiikkaa reilun siirtymän toteuttamiseksi ja korkean jalostusasteen tuotannon luomiseksi tulevaisuuden kasvualoille.

Uudenlainen ihmisen, luonnon ja ilmaston hyvinvoinnista huolehtiva talouskasvu on mahdollista.

Tehdään se yhdessä.

Kuva 1 kuvastaa vanhanaikaista visiota, jossa talous nähdään yhteiskunnasta ja luonnosta erillisenä abstraktina ilmiönä, jota meidän tulisi palvella.

Kuva 2 kuvastaa visiotamme, jonka mukaan talouden tulisi palvella meitä, eikä toisinpäin. Se myös korostaa, että me ihmiset olemme osa luonnollista maailmaa, emmekä voi irrottaa itseämme sen reunaehdoista.

Kuva 1: Perinteinen käsitys. Ihmiset ja luonto palvelevat taloutta.

Kuva 2: Talouden on tarkoitus palvella meitä.

2. KOTIMAINEN KYSYNTÄ, KESTÄVÄ KULUTUS JA KIERTOTALOUS

Suomen talouden merkittävin ongelma on riittämätön kysyntä. Tulevaisuuden talouden pitää siksi perustua kotimaisen kysynnän vahvistamiseen. Samalla täytyy kuitenkin varmistaa, että talouskasvu on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä. Tämä edellyttää kuluttamisen ohjaamista kestävämpään suuntaan ja kiertotalouden edistämistä.

Jotta voimme tukea kestävää talouskasvua Suomessa, on ensin tunnistettava talouskasvun suurin este: Se on liian vähäinen kotimainen kysyntä. Kansantalouden kasvumalli voi perustua joko ulkomaiseen kysyntään, eli vientiin, tai kotimaiseen kysyntään, eli kulutukseen ja investointeihin.

Kun näiden eri tekijöiden roolia tarkastelee Suomen talouskasvussa, on selvää, että 2010-luvulla Suomeen kehittyi uusi kotimaiseen kysyntään perustuva talouden kasvumalli. Euroopan komission data osoittaa, 2010-luvulta lähtien kotimaisella kysynnällä on ollut nettovientiä merkittävämpi positiivinen rooli Suomen talouskasvussa.

Myös Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometri on alleviivannut jo 15 vuotta, että yritykset eivät investoi, koska niiden tavaroille ja palveluille ei ole riittävästi kysyntää. Yritysten viesti on selvä. Riittämätön kysyntä on lähes poikkeuksetta niiden suurin kasvun ja investointien rajoite. Liian alhainen kysyntä on aiheuttanut tilanteen, jossa suomalaisyritykset ovat nettosäästäjiä. Vaikka kyseessä on pitkäaikainen ongelma, oikeistohallitus on pahentanut sitä toimillaan.

Kotimaiselle kysynnälle perustuva kasvumalli on kestävämpi vaihtoehto kuin vientivetoisen kasvumalli, koska vientivetoisuus sitoo kansantalouden

vahvemmin muun maailmantalouden suhdanteisiin ja oikkuihin. Tämän hetkinen kansainvälisen kaupan epävarma tilanne heikentää entisestään vientituotteidemme kysynnän näkymiä. Pystymme sen sijaan eri toimenpitein kohentamaan kotimaista kysyntää.

Kotimaisen kysynnän parantaminen on erityisen ajankohtaista juuri nyt, sillä vuosien 2022–2023 inflaatiopiikki pudotti reaali-palkkoja historiallisen paljon – jopa enemmän kuin 1970-luvun öljykriisi. Jotta suomalaisten ostovoima saataisiin palautettua tätä inflaatiopiikkiä edeltävälle tasolle, sopimuspalkkoja tulisi korottaa noin 7 prosentin verran vuosina 2025–2026. Parantaaksemme kotimaista kysyntää, meidän on nostettava erityisesti pieni- ja keskituloisten ostovoimaa sekä palkankorotuksilla että sosiaaliturvaa parantamalla. Kotimaisen kysynnän parantaminen myös rohkaisisi yrityksiä investoimaan enemmän, kun niiden tuotteille löytyisi kysyntää. Investoinnit osaltaan lisääisivät tuotantopotentiaalia, mikä parantaisi kasvun edellytyksiä myöhemmin.

Yleinen väite on, ettei Suomella ole varaa tällaisiin palkankorotuksiin, koska on huolehdittava kustannuskilpailukykyä. Tosiasiallisesti Suomen kustannuskilpailukyky on kuitenkin jo useamman vuoden ajan ollut samalla tasolla kuin 2000-luvun nousukautena. Työn halpuuttaminen ei ole elvyttänyt vientiä. Kustannuskilpailukyvyn sijaan Suomi on jäänyt jälkeen laatukilpailukyvyssä. Orpon hallituksen politiikka on viemässä Suomea kohti halpaa bulkkituotantoa, jolloin maailmalle yritetään viedä primäärituotteita, kuten sellua. Tämä ei ole toimiva eikä kestävä tapa lisätä kasvua. Kansainvälisessä taloudessa, jossa on paljon Suomea

väkirikkaampia ja halvemman tuotannon maita, ei Suomen kannata kilpailla työvoimaa halpuuttamalla. Se olisi kuin olympialaisiin osallistumista lajissa, jota ei osaa ollenkaan, kun muitakin vaihtoehtoja on tarjolla.

Halpaviennin maksimointi ei ole myöskään järkevä kasvustrategia nykytilanteessa, jossa kansainvälisen kaupan toimijat, erityisesti Yhdysvallat, asettavat tulleja tai käyvät suoranaista kauppasotaa. Ei ole realistista rakentaa kasvua sen varaan, että Suomi olisi jatkuvasti nettoviejä.

Halpaviennin sijaan panostaisimme Suomen laatukilpailukykyyn. Maailman markkinoille kannattaa viedä laatu- tuotteita, joissa näkyy Suomen korkea osaaminen, ja joita muiden maiden on vaikea tuottaa tai imitoida. Se edellyttää myös panostamista koulutukseen ja työvoiman osaamiseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan ja strategiseen teollisuuspolitiikkaan.

Uuden sosiaalisesti ja ekologisesti kestävän talouskasvun luomiseksi on ohjattava enemmän tuloja niille, joiden tuloista suurin osuus menee kulutukseen.

Ensimmäinen askel on tehdä tulonjakoa tasa-arvoisemmaksi, kasvattamalla pieni- ja keskituloisten ostovoimaa. Korkeamman rajakulutusalttiuden vuoksi heille ohjattu raha näkyy vahvemmin kulutuskysynnässä.

Rajakulutusalttius kertoo, miten paljon eri tuloryhmät kuluttavat tulojensa lisäyksestä. Pieni- ja keskituloisten rajakulutusalttius on tutkitusti korkeampi kuin suurituloisilla, minkä vuoksi tulonsiirrot pieni- ja keskituloisille lisäävät kokonaiskysyntää. Käytännön politiikka-toimina tämä tarkoittaa sosiaali- ja työttömyysturvan parantamista sekä palkkojen kasvun tukemista. Peruisimme pienituloisten toimeentuloon kohdistuvat leikkaukset ja hallituksen alv-korotukset. Ne heikentävät ihmisten ostovoimaa ja haittaavat etenkin pieniä yrityksiä.

Tekisimme myönteistä ostovoimakasvusta turvaavaa työmarkkinapolitiikkaa, minkä vuoksi tuemme ammattiliittojen palkankorotusvaatimuksia ja haluamme vahvistaa työntekijöiden neuvotteluvoimaa. Osa palkankorotuksista on järkevää toteuttaa euromääräisesti, koska se tukee pienimpien palkkojen suhteellista nousua. Se on paitsi oikeudenmukaista, myös lisää kysyntää ja talouskasvua.

Jottei uusi talouskasvu ylittäisi luonnon antamia reunaehtoja, on tuotantoa ja kulutusta ohjattava kestävämpään suuntaan. Tämä on valtava urakka, mutta se on tehtävä. Suomalaisen materiaalin kulutus lukeutuu Euroopan korkeimpiin, ja se ylittää planetaariset kestävyysrajat moninkertaisesti. Suomen materiaalin jalanjälki eli kulutettujen raaka-aineiden määrä on yli seitsenkertainen maapallon kantokykyyn nähden. Yhden suomalaisen keskimääräinen hiilijalanjälki vuonna 2023 oli 9,6 tonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Vaikka kehityskulku on ollut laskusuuntainen, vielä ollaan kaukana tavoitteesta. Globaalisti kestäväksi hiilijalanjäljen tasoksi vuoteen 2030 mennessä on arvioitu 2,5 tonnia. Vaikka rikkaiden hiilijalanjälki on merkittävästi suurempi kuin pieni-tuloisten, on kaikkien suomalaisten kulutuskäyttäytymistä ohjattava kestävämpään suuntaan.

Kestämättömiä kulutusvalintoja on suitsittava verotuksella. Kulutusta on myös ohjattava pois materiaalisesta kulutuksesta enemmän kohti palveluita ja elämyksiä, joilla on merkittävästi pienempi hiilijalanjälki. Tosiasiallisen ympäristökuormituksen on nykyistä vahvemmin näyttävä tuotteiden hinnoissa. Siksi yhdistämme nämä toimet hiiliveroon, joka tekee saastuttavista tuotteista kalliimpia ostaa ja kuluttaa. Samalla on otettava käyttöön hiiliosinkomalli, jossa osa fossiilisen energian verojen tuloista palautetaan veronmaksajille oikeudenmukaisesti. Tällaisia järjestelmiä on käytössä esimerkiksi Kanadassa, Sveitsissä ja Itävallassa. Suomessa tulisi

pyrkii ottamaan vastaava käyttöön heti seuraavalla hallituskaudella.

Myös kiertotaloutta on tuettava erilaisin toimin – paitsi tuotantorakenteiden, myös kulutuskäyttäytymisen osalta. Kiertotalous perustuu kolmeen keskeiseen periaatteeseen, jotka ovat kulutuksen vähentäminen, uusiokäyttö ja kierrättäminen. Kulutusta voidaan vähentää siirtymällä enenevissä määrin tavaroiden korjaamiseen ja vuokraamiseen. Kun tavara tulee käyttöikänsä loppuun, sen osat tulee kierrättää ja uusiokäyttää seuraavissa tuotteissa. Kuluttajia tulee ohjata ostamaan tällaisia kierrätettyjä taikka käytettyjä tuotteita, tekemällä niiden kuluttamisesta edullisempaa ja houkuttelevampaa suhteessa uusista raaka-aineista tuotettujen tuotteiden ostamiseen. Vastaavasti kuluttajia tulee, aina kun tämä on mahdollista, ohjata vuokraamaan tiettyjä tavaroita, kuten esimerkiksi pyykinpesukoneita, niiden itselle ostamisen sijaan.

Jotta kiertotalous toimii, kansalaisten kulutusasenteiden ja -tottumusten on aidosti muututtava, ja yritysten on muutettava toiminta- ja tuotantomallejaan. Valtiolla on tässä työssä keskeinen rooli. Verotuksen ympäristö-ohjaavuutta tulee parantaa esimerkiksi selvittämällä tapoja vähentää käytetyn tavarin ja korjauspalveluiden verotusta.

E erityisen tärkeää on puuttua viime vuosina käsiin räjähtäneeseen halpatavarin kulutukseen. Tällaista halpaa ja heikkolaatuista kulutustavaraa ostetaan erityisesti kiinalaisilta verkko-kauppa-alustoilta. Meidän on yhtäältä toimeenpantava pikaisesti EU:n ehdotuksia halpatavaraverkkokauppojen tänne suuntautuvien pakettivirtojen rajoittamiseksi, ja toisaalta tuettava

kansallisesti kiertotalouden toiminta-edellytyksiä. Kulutusta on ohjattava kertakäyttö- ja halpatavarataloudesta kotimaisten, kestävien, vastuullisesti tuotettujen tuotteiden kulutukseen.

Valtion tulee myös valtavirtaistaa kiertotalousratkaisuja valjastamalla julkiset hankinnat tähän tarkoitukseen. Julkisten hankintojen on luotava markkinoita kiertotalouspohjaisille tuotteille ja ratkaisuille. Uusien teknologioiden, kuten tekoälyn ja digitaalisten ratkaisujen kehittämisellä on toimivan kiertotalouden luomisessa keskeinen rooli. Siksi tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin on investoitava riittävästi.

VAHVISTAMME OSTOVOIMAA JA KOTIMAISTA KYSYNTÄÄ

- Säädämme lakiin 13 euron minimituntipalkan.
- Kriminalisoimme alipalkkauksen ja säädämme ammattiliitoille kanneoikeuden.
- Parannamme työntekijöiden neuvotteluasemaa, jotta heillä on paremmat mahdollisuudet ylläpitää palkkojen ostovoimaa.
- Perumme Sipilän hallituksen kilpailukyky sopimuksessa säädetyt sosiaaliturvamaksujen muutokset, ja tasapainoitamme palkansaajien ja yritysten maksuosuuksia.
- Kohennamme kuluttajien ostovoimaa perumalla hallituksen tekemät korotukset arvonnäköveroihin. Nämä ovat nostaneet Suomen hintatasoa.
- Parannamme pieni- ja keskituloisten ostovoimaa perumalla sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen korotukset.
- Parannamme sosiaaliturvaa tekemällä indeksikorotukset täysimääräisinä.
- Perumme heikennykset toimeentulotukeen.
- Perumme leikkaukset sairauspäivärahaan ja kuntoutusetuuksiin.

EDISTÄMME EKOLOGISESTI KESTÄVÄMPÄÄ KULUTUSTA

- Otamme käyttöön kaikkia tuotteita koskevan hiiliveron, jolloin tuotteiden hinnoissa näkyy niiden negatiiviset ekologiset ulkoisvaikutukset, sekä hiiliosinkomallin, jolla fossiilisen energian korkeampi verotus kompensoidaan takaisin ihmisille heidän tulotasonsa mukaisesti hiiliveron tuotoilla.
- Suuntaamme kulutusta pois kestävästä materiaalisesta kulutuksesta kohti palveluita, elämyksiä sekä tavaroiden uusiokäyttöä, korjaamista, kierrättämistä ja vuokraamista. Selvitämme tapoja tehdä kierrätetyistä tavaroista ja korjauspalveluista edullisempia kuin jatkuvasta uusien tuotteiden ostamisesta.
- Tuemme kiinalaisen halpatuonnin kieltämistä EU-tasolla.
- Koska rikkaiden kulutuskäyttäytyminen on erityisen kestäväntöntä, teemme verotusjärjestelmästä progressiivisemmän erityisesti varallisuus- ja tuloasteikon yläpäässä.

3. VASTASYKLINEN FINANSSIPOLITIikka JA KOHDENNETUT ELVYTYSOIMET

Tulevaisuuden talouden on perustuttava vastasykliseen finanssipolitiikkaan. Toteuttaisimme matalasuhdanteessa elvyttävämpää finanssipolitiikkaa, jotta kasvu saataisiin nopeasti käynnistettyä uudestaan, ja nousukaudella kiristävämpää finanssipolitiikkaa ehkäisemään talouden ylikuumenemista. Tekisimme nousukaudella vähemmän julkisia panostuksia ja investointeja esimerkiksi rakentamiseen sen sijaan, että leikkaisimme hyvinvointipalveluista ja pienituloisilta.

Taloukasvua voi vauhdittaa lyhyen ja pitkän aikavälin toimilla. Elvyttävämpi finanssipolitiikka taantumassa auttaa nopeasti, kun taas tuotantoa parantavat investoinnit auttavat pidemmällä aikavälillä. Nämä kaksi voi yhdistää. Tuottavia investointeja on järkevää tehdä taantumassa, jolloin niillä on myös elvyttävä vaikutus. Jos luottoa hyödynnetään tuottaviin investointeihin, jotka ruokkivat kasvua, vaikutus on pitkällä aikavälillä velkasuhdetta pienentävä. Elvytys rohkaisee myös yksityisiä investointeja, koska se tukee kysyntää ja kasvattaa yritysten investointihalukkuutta.

Joskus elvyttävämpää finanssipolitiikkaa vastustetaan väittämällä, että se lisäisi velkasuhdetta. Tämä ei pidä paikkaansa. Jos elvytys on oikein kohdennettua, se laskee velkasuhdetta vauhdittamalla taloukasvua. Järkevästi kohdennettujen elvytystoimien täytyy lisäksi tukea reilua siirtymää ja talouden rakennemuutosta. Elvytystoimenpiteitä tulisi kohdentaa strategisesti niille aloille, jotka ovat talouden kannalta merkittäviä tai erityisen vaikeassa tilanteessa sekä aloille, joita haluamme suosia osana talouden uusiutumista ja reilua siirtymää.

Esimerkiksi rakennusala on Suomen taloudelle tärkeä ala, joka on kärsinyt matalasuhdanteesta jo pitkään. Vaikka vuodelle 2025 on ennustettu orastavaa kasvua, on rakennusalan palautumista myös tuettava täsmätoimin, jotta sen taantuma ei pitkity. Kaikista investoinneista noin puolet on rakentamiseen kohdistuvia investointeja. Rakennusalan ahdingolla on siis huomattava negatiivinen vaikutus investointeihin. Rakennusala on myös tärkeä työllistäjä. Kiinteistö- ja rakennusalan työllistämien henkilöiden määrä vastaa yhteensä 229 099 henkilötyövuotta, joka on noin 15 prosenttia kaikista yritysten henkilötyövuosista. Rakennusalan matalasuhdanne on siis myrkyä taloukasvulle, eikä rakennusalaa pitäisi jättää oman onnensa nojaan, kuten oikeistohallitus on tehnyt.

Hallitus on ainoastaan syventänyt ja pitkittänyt rakennusalan ahdinkoa toimillaan. Hallitus on muun muassa lakkauttanut Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran itsenäisenä virastona. Tämä on huonoa suhdannepolitiikkaa. ARA-tuotannon liikkeelle laittamisella on voitu aiemminkin vahvistaa rakennusalaa matalasuhdanteessa. Hallitus on myös itse käyttänyt ARA-myöntövaltuuksia suhdannepoliittisena työkaluna. Taantumassa rakentamisen hinta alenee, mikä tekee valtion tukemasta asunto- ja korjausrakentamisesta kustannustehokasta ja kannattavaa. Orpon hallituksen tekemä Aran sulauttaminen osaksi ympäristöministeriötä vaarantaa sille kuuluneiden tehtävien hoitamisen, erityisesti kohtuuhintaisen ja esteettömän asuinrakentamisen sekä korjausrakentamisen. Aran myöntämien avustusten alas ajaminen pahentaa rakennusalan suhdannetilannetta,

lisää työttömyyttä, vähentää kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta ja nostaa yleistä vuokratasoa.

Vasemmistoliitto on pitkään esittänyt rakennusalan pelastuspakettia, jolla kasvatettaisiin Aran valtuuksia ja lisättäisiin kohtuuhintaista asuntuotantoa. Paketilla olisi rakennusala ja talouskasvu elvyttävä vaikutus, mutta samalla ohjaisimme rakentamista ekologisesti kestävämpään suuntaan.

Rakennettu ympäristö muodostaa huomattavan osan yhteiskunnan energiankulutuksesta ja hiilipäästöistä. Rakentamiseen sisältyy myös merkittävää materiaalien kulutusta. Rakennusalan elvytystoimet on sidottava reiluun siirtymään ja alan ekologista kuormittavuutta tulee eri toimin vähentää.

Rakennusteollisuudessa on myös tehty merkittäviä investointeja ja kehitystyötä hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Näistä esimerkkeinä ovat muiden muassa betonteollisuuden ja sementinpolton innovaatiot energiankäytön sekä hiilen talteenoton ja varastoinnin suhteen. Myös kiertotalouden ratkaisut tuottavat oikein toteutettuna merkittäviä säästöjä materiaalikustannuksissa. Kierrätysbetonin käyttöä osana rakentamisen kestävyys siirtymää ja kiertotaloutta on tuettava. Pitkäikäisen ja energiatehokkaan uustuotannon lisäksi olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen korjausrakentamisella on yksi tehokkaimpia tapoja pienentää Suomen energiankulutusta ja hiilijalanjälkeä.

Julkisrahoitteista uudis- ja korjausrakentamista ei tule ajaa alas, vaan sitä pitää lisätä. On suhdannepoliittisesti järkevää käynnistää esimerkiksi sosiaalisen asuntotuotannon hankkeita nyt, jotta voimme vauhdittaa rakennusalan elpymistä. Kohdentaisimme nämä elvytystoimet erityisesti puurakentamiseen, mikä on ekologisesti kestävämpää. Jatkaisimme myös erilaisia

remonttitukia osana rakennusalan reilua siirtymää. Esimerkiksi asunoyhteisöjen energia-avustus ja kotitalouksien lämmitystaparemonttien avustus ovat olleet suosittuja tukia. Ne ovat vauhdittaneet siirtymää kohti hiilineutraaliutta ja auttaneet kotitalouksia pienentämään energia-kustannuksiaan. Suomessa on laajemmin tuettava rakennusten korjaamista niiden purkamisen ja uudelleenrakentamisen sijaan.

Lisäksi esitämme mittavaa, kerta-luonteista investointitukipakettia rakennusalan tukemiseksi. Asunoyhteisöille suunnattu suhdanneavustus vauhdittaisi tarpeellisia uudis- ja korjausrakennushankkeita ja elvyttäisi merkittävästi alan kysyntää. Kuntien ja hyvinvointialueiden rakentamisen tukipaketti kannustaisi toteuttamaan tarpeelliset ja joissain tapauksissa hyvin pitkään lykätty rakennushankkeet. Tukien avulla voidaan esimerkiksi korjata homekouluja ja muita sisäilma-ongelmista kärsiviä kiinteistöjä, toteuttaa energiatehokkuus- ja lämmitystaparemontteja, ja käynnistää muita tärkeitä korjaus- ja uudisrakennushankkeita.

Valtion asuntorahastosta maksettava peruskorjausavustus tulee palauttaa, sillä korjaushankkeilla on merkittävä taloudellinen vipuvoima. Peruskorjausavustuksella voidaan saada liikkeelle merkittävä määrä korjaushankkeita, jotka puolestaan työllistävät ja tuovat verotuloja. Peruskorjausavustuksilla on merkittävä kerroinvaikutus. Esimerkiksi 10 prosentin hankekohtaisen avustuksen myöntäminen sadan miljoonan euron edestä voisi tuottaa miljardin euron edestä korjausrakentamista.

Rakennusalan lisäksi myös Suomen kulttuuriala tarvitsee elvytystä. Kulttuuriala on noin kolme prosenttia Suomen BKT:sta. Taide-, kulttuuri- ja tapahtuma-alat työllistävät yhteensä yli 300 000 ihmistä. Kyseessä on noin 16,8 miljardin euron suuruinen talous,

jolla on merkittävä kasvupotentiaali. Kulttuurialan hiilijalanjälki on myös verrattain pieni, joten sen kasvua on tuettava osana reilua siirtymää ja Suomen elinkeinorakenteen uudistumista. Kulttuuri- ja taidekenttä on myös merkittävä elinvoimatekijä, jonka vaikutukset myös muiden alojen, kuten matkailu-, kuljetus- ja ravintola-alan työllisyyteen ja toimintamahdollisuuksiin ovat huomattavia.

Hallitus on omilla toimillaan ajanut kulttuurialan syvään ahdinkoon. Oikeistohallitus leikkaa pelkästään tänä vuonna kulttuurista 17 miljoonaa. Myös hallituksen päätös nostaa esitysten pääsylippujen, kirjojen ja taideteosten arvonlisäveroa peräti neljällä prosenttiyksiköllä vuonna 2025 osuu erityisen kovaa kulttuuri- ja taidekenttään sekä tapahtumalaan. Varsinkin esittävä taide toipuu edelleen koronapandemiasta. Ala tarvitsee edelleen pitkäjänteistä tukea ja rahoituksen ennakoitavuutta, ei lyhytnäköisiä ja rajuja leikkauksia.

Luovien alojen kasvupotentiaali toteutuu ainoastaan, jos niihin panostetaan. Oikeistohallituksen leikkausten sijasta vasemmistoliitto investoisi luoviin aloihin. Taiteen ja kulttuurin riittävä valtionrahoitus on turvattava. Sen lisäksi, että peruisimme hallituksen leikkaukset kulttuuriin ja kasvattaisimme taiteen ja kulttuurin muuta julkista rahoitusta 28 miljoonalla eurolla, kasvattaisimme audiovisuaalisen alan tuotantotukea 8 miljoonalla eurolla ja Suomen elokuvasätiön rahoitusta miljoonalla eurolla.

Taidetta ja kulttuuria ei ole ilman tekijöitä. Yksityisen kopioinnin hyvitys on tärkeää taiteilijoiden toimeentulolle sekä monien alueellisten kulttuurituotantojen ja -tapahtumien olemassaololle. Kopiointi aiheuttaa merkittäviä tulonmenetyksiä aineettomien sisältöjen tekijöille, eikä nykyinenkään korvaustaso riitä kattamaan tulojen menetyksiä. Hallituksen leikkaus on valtion budjetin tasolla pieni, mutta kulttuurin tekijöille vaikutuksiltaan suuri. Hyvitysjärjestelmä on uudistettava, jotta voimme paremmin turvata tekijöille ja luovalle alalle ennakoitavuutta ja jatkuvuutta.

TUEMME KESTÄVÄÄ KASVUA VASTASYKLISELLÄ FINANSSI-POLITIIKALLA JA KOHDENNETUILLA ELVYTYSTOIMILLA

- Harjoitamme vastasyklistä finanssipolitiikkaa, eli elvytämme talouskasvua matalasuhdanteessa. Teemme nousukaudella vähemmän julkisia panostuksia ja investointeja esimerkiksi rakentamiseen sen sijaan, että leikkaisimme hyvinvointipalveluista ja pienituloisilta.
- Perumme Valtion asuntorahaston lakkautuksen.
- Kasvatamme Aran valtuuksia silloin, kun rakennusala on matalasuhdanteessa. Aran valtuuksiin sisältyy muun muassa energia-avustus, käynnistysavustus, kunnallistekniikka-avustus, maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimukseen liittyvä avustus, erityisryhmien investointiavustus sekä hissi- ja esteettömyysavustus.
- Otamme käyttöön väliaikaisen 100 miljoonan euron rakennusalan suhdanneavustuksen. Asuinyhteisöt voivat käyttää avustusta uudis- ja korjausrakentamiseen.
- Myönnämme 100 miljoonan euron avustuspaketin kunnille ja hyvinvointialueille tarpeellisten rakennushankkeiden toteuttamisen tukemiseen.
- Palautamme Valtion asuntorahaston korjausavustuksen ja jaamme valtion asuntorahastosta maksettavia korjausavustuksia 100 miljoonan euron edestä.
- Palautamme 2 miljoonaa euroa korjaustoiminnan avustuksiin. Näillä parannetaan muun muassa rakennusten esteettömyyttä.
- Kasvatamme taiteen ja kulttuurin muuta julkista rahoitusta 28 miljoonalla eurolla.
- Kasvatamme audiovisuaalisen alan tuotantotukea 8 miljoonalla eurolla ja Suomen elokuvasäätien rahoitusta miljoonalla eurolla.
- Perumme hallituksen leikkaukset taiteen ja kulttuurin edistämisen avustuksista.
- Perumme hallituksen leikkaukset esittävän taiteen ja museoiden valtionosuuksista ja avustuksista.
- Perumme hallituksen leikkaukset yksityisen kopioinnin hyvityksestä.

4. TUOTTAVUUS KASVUUN: PANOSTAMME TYÖLLISYYTEEN, OSAAMISEEN JA TUTKIMUKSEEN

Suomen tulisi kilpailla korkealla laadulla, ei hintoja polkemalla. Nopean teknologisen kehityksen aikakaudella tämä edellyttää erityisesti panostuksia koulutukseen, osaamisen päivittämiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Koulutettu työvoima, toimivat palvelut, kunnon infrastruktuuri ja turvallinen ympäristö ovat edellytyksiä tuottaville investoinneille. Hyvinvointivaltio on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kasvun ystävä.

4.1. Työllisyys nousuun

Työntekijät ovat talouskasvun kannalta tärkeä voimavara, ja heidän työllistymisestään, osaamisestaan ja jaksamisestaan on pidettävä huolta.

Pitkäaikaistyöttömyys on haitallista talouskasvun kannalta. Sen lisäksi, että työttömyys aiheuttaa ihmisille taloudellista epävarmuutta, tarkoittaa se myös, ettei ihmisten kykyjä ja osaamista hyödynnetä. Sen lisäksi, että työttömyys vähentää ihmisten tuloja, se vaikuttaa pitkittyessään negatiivisesti ihmisten osaamiseen ja itseluottamukseen työelämässä. Pitkällä työttömyysjaksolla voi myös olla leimaava vaikutus mahdollisen työnantajan silmissä, ja näin se saattaa vaikeuttaa uuden työn löytämistä.

Työllistymistä pitäisi edistää nykyistä enemmän. Toisin kuin Orpon oikeistohallitus pyrkii esittämään, työvoiman halpuuttaminen, työntekijöiden oikeuksien romuttaminen ja työelämän epävarmuuden lisääminen eivät korjaa heikkoa työllisyyskehitystä. Hallituksen muutokset, jotka heikentävät työntekijöiden asemaa ja oikeuksia, eivät hallituksen omienkaan vaikutusarvioiden mukaan lisää työllisyyttä. Sen sijaan ne kiristävät tunnelmaa työpaikoilla ja lisäävät työmarkkinoiden epäluottamusta ja epävarmuutta.

Sopiminen vaikeutuu, vastakkainasettelu kärjistyy, yhteishenki rapautuu ja työpahoinvointi yleistyy. Oikeistohallituksen tekemät heikennykset työntekijöiden neuvotteluasemaan hidastavat palkkojen positiivista kehitystä. Tämä puolestaan heikentää palkansaajien ostovoimaa ja kotimaista kysyntää, ja on siksi haitallista Suomen talouden kasvuksi.

Oikeistohallituksen työllisyyspolitiikka pohjautuu kyyniseen ihmiskuvaan, jossa työttömät työllistyvät, jos sosiaaliturvaa vaan leikataan tarpeeksi. Hallituksen politiikan tulokset ovat olleet katastrofaaliset: Työttömien määrä on kasvanut ja avoimien työpaikkojen määrä vähentynyt koko hallituskauden ajan.

Helmikuussa 2025 työttömien määrä oli kasvanut 36 700:lla vuoden takaisesta, ja avoimien työpaikkojen määrä vähentynyt 39 000:lla. Suomessa oli helmikuun 2025 lopussa 326 400 työtöntä ja vain 63 800 avointa työpaikkaa. Jokaista avointa työpaikkaa kohden on siis suurin piirtein viisi työtöntä. On matemaattinen tosiasia, ettei hallituksen politiikka voi toimia tällaisessa tilanteessa.

Hallitus on tehnyt virheen keskittyessään vain työn tarjonnan lisäämiseen, suomatta huomiota työn kysynnän parantamiseen. Useat tutkimukset ovat havainneet, että investoinnit ja talouskasvu määrittävät työllisyyden ja työttömyyden tasoa. Työmarkkinoiden joustavuuden lisäämisellä, esimerkiksi työsuhdeturvaa heikentämällä, ei sen sijaan ole havaittu olevan toivottuja vaikutuksia työllisyyteen.

Valtion roolia työllistämässä tuleekin merkittävästi kasvattaa. Työpaikkoja voidaan luoda erityisesti kestävän siirtymän aloille. Aktiivinen työvoimapolitiikka on järkevää myös siksi, että sen avulla voidaan tasata talouden suhdannevaihteluista lisäämällä julkista tai tuettua työllistämistä taantumassa. Työttömille pitää taata oikeus palkkatuettuun työpaikkaan viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen. Tällä työtakuulla saisimme katkaistua pidemmät työttömyysjaksot. Työtakuu toimisi osana vastasyklistä talouspolitiikkaa, koska tarve työtakuille kasvaisi matalasuhdanteissa, jolloin työttömyys nousee. Se myös vähentäisi pitkäaikaistyöttömyyttä ja lieventäisi sen talouskasvua haittaavia vaikutuksia.

Työtakuun lisäksi työllistymisen kannustimia on parannettava. Oikeistohallitus on romuttanut työttömien kannusteet tehdä lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä poistamalla työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat. Hallitus ei näytä ymmärtävän, että kaikki ihmiset eivät voi tehdä kokoaikatyötä. Sitä ei ole kaikille tarjolla, kaikkien työkyky ei riitä kokoaikatyöhön, eikä kaikkien elämäntilanne mahdollista kokoaikaista työskentelyä. Osa-aikainen tai keikkaluonteinen työnteko on useimmiten työttömyyttä parempi vaihtoehto ihmisille itselleen ja koko yhteiskunnalle.

Vasemmistoliiton mielestä palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamista pitää parantaa eikä heikentää. Palauttaisimme työttömyysturvan suojaosan ja

korottaisimme sitä, jotta lyhytkestoisen tai osa-aikaisen työn vastaanottaminen olisi nykyistä kannustavampaa. Työttömyysturvabyrokratiaa pitää keventää luopumalla karensseista sekä opiskeluun ja pienimuotoiseen yrittäjyyteen liittyvistä rajoituksista, joilla on ainoastaan passivoiva vaikutus.

Myös työllisyyspalveluihin, koulutukseen ja työvoiman liikkuvuuteen on panostettava työllisyyden edistämiseksi. Työttömille tarjottava koulutus edistää tutkimusten mukaan työllistymistä. Se edellyttää työllisyyspalveluiden resurssien lisäämistä ja palveluiden järkevämpää kohdentamista, mikä tarkoittaa muun muassa työttömyysturvabyrokratian purkamista sekä resurssien lisäämistä työttömien yksilöllisiä tarpeita vastaaviin palveluihin. Työttömien palveluprosessiin liittyvästä yksityiskohtaisesta sääntelystä, kuten työhakemustehtailusta, tulee luopua. Resurssit on kohdistettava aidosti yksilöiden tarpeita vastaaviin palveluihin.

Työvoiman liikkuvuuteen voidaan kannustaa panostamalla kohtuuhintaiseen asuntorakentamiseen kasvukeskuksissa ja perumalla hallituksen työmatkavähennykseen tekemät leikkaukset. Hallitus on leikkaamassa myös liikkuvuusavustusta, jolla tuetaan työllistymistä toiselle paikkakunnalle. Tätä etuutta pitäisi päinvastoin kehittää ja sen tunnettavuutta lisätä.

Vaikeasti työllistyviä ihmisiä ei saada työmarkkinoille heidän tilannettaan kurjistamalla. Työkyvyn ja osaamisen vahvistaminen, syrjinnän ehkäiseminen, työn mukauttaminen ja työpaikkojen tukeminen sekä välityömarkkinoiden ja työllisyyspalveluiden kehittäminen ovat avain vaikeammin työllistyvien työllisyyden tukemiseen. Mielen-terveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia on laajennettava, ja sille tulee osoittaa pysyvä rahoitus.

Yrittäjyydestä on myös tehtävä nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto niille, joilla on siihen aidosti kiinnostusta. Yrittäjien ja itsensätyöllistäjien sosiaaliturvaa on vahvistettava muun muassa yhdistelmävakuutuksen käyttöönottolla. Arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan nostaminen 30 000 euroon nykyisestä 15 000 eurosta vähentäisi pienyrittäjien hallinnollista rasitetta ja laskisi yrittämisen kynnystä.

Pienille koululaisille tulisi tarjota vuorohoitoa, koska työssä käyvien köyhien joukossa yksinhuoltajaäitien osuus on suuri. Varsinkin vuorotöitä voi olla mahdoton ottaa vastaan, jos kotona on pieniä koululaisia.

Hyvä työelämä edistää myös työllisyyttä. Tyytyväiset ja oikeudenmukaisesti kohdellut työntekijät jaksavat paremmin, sairauspoissaolot ja ennenaikaiset eläköitymiset vähenevät, ja työmotivaatio kasvaa. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut, oikein mitoitettu työmäärä, hyvä johtaminen, mahdollisuudet kehittyä ja vaikuttaa työhönsä sekä syrjintään ja häirintään puuttuminen ovat työhyvinvoinnin ja siten myös tuottavuuden kannalta tärkeitä. Parantunut työhyvinvointi ehkäisee myös mielenterveysongelmia, mikä vähentää työpoissaoloja ja ennenaikaista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Jos mielenterveyssyistä johtuvien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä saataisiin puolitettua, lisäisi se työllisyyttä merkittävästi. Tämä edellyttäisi työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien kasvattamista ja mielenterveyttä tukevien hyvien käytäntöjen ja varhaisen tuen kehittämistä työpaikoilla sekä oikea-aikaista kuntoutusta ja muita palveluita silloin, kun työkyky heikkenee. Tästä syystä myös ammattiliittojen aseman vahvistaminen, kuten ammattiliittojen joukkokanneoikeuden edistäminen, on kytköksissä työllisyyteen ja kasvuun.

Viime vuosikymmeninä lisääntynyt automaatio ja teknologinen kehitys ovat korvanneet paljon rutiiniluonteisia tehtäviä ja luoneet uusia mahdollisuuksia asiantuntijoille. Samalla ne ovat osaltaan kiihdyttäneet tulo- ja varallisuuserojen kasvua. Mikäli automaatio ja tekoäly vähentävät ihmisten tekemän työn tarvetta ja parantavat tuottavuutta, on jäljelle jäävää työtä sekä siitä syntyvää lisäarvoa jaettava uudestaan. Yksi keino tähän on lyhyemmän työviikon edistäminen samalla tai lähes samalla palkalla: työ voidaan jakaa tasaisemmin, ja näin tukea työn ja vapaa-ajan parempaa tasapainoa. Samalla teknologian hedelmät jakautuvat reilummin.

Eri maissa tehdyissä kokeiluissa työajan lyhentäminen on parantanut sekä työntekijöiden hyvinvointia että tuottavuutta. Myös työntekijöiden sananvallan ja omistajuuden edistäminen yrityksissä on tapa parantaa työmotivaatiota ja sitoutumista yrityksen menestykseen.

PARANNAMME TYÖLLISYYTTÄ JA TYÖHYVINVOINTIA

- Lisäämme palkkatukityöllistämistä ja takaamme oikeuden palkkatuettuun työpaikkaan viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen.
- Kasvatamme julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden rahoitusta 36,9 miljoonalla eurolla.
- Kevennämme työttömyysturvabyrokratiaa ja työttömien palveluprosessin sääntelyä, jotta resurssit kohdistuisivat nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.
- Parannamme työllistymisen kannustimia. Perumme hallituksen leikkaukset asumistuesta ja työttömyysturvan suojaosista.
- Korotamme työttömyysturvan suojaosan 500 euroon.
- Säädämme eläkkeensaajien asumistukeen 300 euron suojaosan työntekoon kannustamiseksi.
- Helpotamme työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittamista siten, että osittainkin palaaminen työelämään olisi aina kannattavaa.
- Yhtenäistämme perusturvaa kohti työhön kannustavaa perustuloa.
- Otamme käyttöön yhdistelmävakuutuksen. Yhdistelmävakuutus mahdollistaisi työttömyysturvan kerryttämisen samaan aikaan sekä palkansaajana että yrittäjänä tehdystä työstä.
- Laskemme yrittämisen kynnystä. Nostamme arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan 30 000 euroon nykyisestä 15 000 eurosta. Tämä vähentäisi pienyrittäjien hallinnollista rasitetta.
- Korotamme liikkuvuusavustusta, jotta työvoiman on helpompi vastaanottaa työtä kauempaa.
- Laajennamme mielenterveyden häiriöistä kärsivien työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia ja teemme siitä vakinaisen valtakunnallisen käytännön. Osoitamme tähän 5 miljoonan euron määrärahan.
- Tarjoamme vuorohoitoa pienille koululaisille vanhemman tai vanhempien työnteon helpottamiseksi ja lasten hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Jatkamme Marinin hallituksen käynnistämää työn ja hyvinvoinnin kehittämisohjelmaa ja osoitamme sille 5 miljoonan euron lisärahoituksen.
- Kompensoimme uusien teknologien, kuten tekoälyn myötä syntyvän työn tuottavuuden paranemisen työntekijöille lyhyempänä lakisääteisenä työaikana. Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan toteutamme laajan lyhennetyn työajan kokeilun, johon otetaan mukaan erilaisia työpaikkoja ja eri tehtävissä toimivia ihmisiä.

4.2. Panostamme osaamiseen

Koulutettu ja osaava työvoima on edellytys tuottavuuden kasvulle. Tästäkin näkökulmasta Orpon hallitus on tehnyt juuri päinvastaista politiikkaa, kuin Suomi tarvitsee. Leikkaamalla ammatillisesta koulutuksesta ja opiskelijoiden sosiaaliturvasta sekä poistamalla aikuis-koulutustuen oikeistohallitus on tehnyt opiskelusta ja oman osaamisen päivittämisestä yhä vaikeampaa. Nämä tulevat kaikki näkymään tulevaisuudessa osaavan työvoiman puutteena.

Myös tulevaisuudessa tarvitaan osaajia kaikilla osaamistasoilla. Samaan aikaan, kun työtehtäviä siirtyy tehtäväksimuualle, syntyy Suomeen uutta työtä. Esimerkiksi valmistustuotannon siirtymisen vastapainoksi palveluvaltaisuus ja työkestävien ratkaisujen parissa tulevat lisääntymään. Suomi tarvitsee uutta osaamista ja osaamisen päivittämistä, mutta myös lisää työntekijöitä.

Vasemmistoliitto on sitoutunut nostamaan korkeakoulutettujen osuuden nuoresta ikäluokasta 50 prosenttiin. Myös ammatilliseen koulutukseen ja jatkuvaan oppimiseen on panostettava. Orpon hallituksen ammatilliseen koulutukseen kohdistettu 120 miljoonan euron leikkaus tulee perua.

Lisäksi on panostettava työikäisten oppimisen tukeen, jotta kynnys lähteä päivittämään omaa osaamistaan on mahdollisimman matala. Uudelleen-kouluttautuminen on monella alalla välttämätöntä lähitulevaisuuden rakennemuutosten takia. Reilu siirtymä ja teknologiset murrokset tulevat

muuttamaan elinkeinorakennettamme ja työn tekemisen tapoja merkittävästi jo lähivuosina. Meidän on tuettava elinikäistä oppimista ja osaamisen päivittämistä varmistaaksemme, ettei kukaan jää näiden muutosten takia jälkeen. Aikuiskoulutustuki täytyy palauttaa, sillä elinkeinorakenteen muuttuessa elinikäinen oppiminen on yhä tärkeämpää. Aikuiskoulutustuki mahdollistaa siirtymisen alalta toiselle silloin, kun tietty ala kärsii merkittävästä työttömyydestä. Edistyksellisen teknologiapolitiikan mahdollistamiseksi myös osaamistasoa on huomattavasti nostettava, mikä puolestaan vaatii niin koulutus- kuin tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahituksenkin kasvattamista.

Työtehtävien ja toimintaympäristön muuttuessa on koulutusjärjestelmämme mahdollistettava osaamisen täydentäminen ja alanvaihto. Tutkintoja, tutkinnon osia ja yksittäisiä taitoja on kenen tahansa voitava hankkia missä tahansa elämänvaiheessa. Yritysten tulee tukea osaamisen ylläpitämistä ja kehittämistä työpaikoilla. Yhteiskunnan tulee puolestaan varmistaa, että työttömyysuhan alla on tarjolla riittävän varhaista tukea ja muuntokoulutusta uusiin tehtäviin. Koulutuspaikkoja tulee olla pohjoisinta ja itäisintä Suomea myöten, jotta kaikkialla on mahdollisuus työhön ja hyvään elämään. Julkisilla päätöksillä tulee myös aktiivisesti tukea mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja ohjata yrityksiä sinne, missä työntekijöitä on valmiiksi, esimerkiksi vastikään suljetun tehtaan vuoksi.

PARANNAMME KAIKKIEN MAHDOLLISUUKSIA OPPIA JA PÄIVITTÄÄ OSAAMISTAAN LÄPI ELÄMÄN

- Perumme hallituksen 120 miljoonan euron leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta.
- Nostamme korkeakoulutettujen osuuden nuoresta ikäluokasta 50 prosenttiin.
- Osoitamme yliopistojen aloituspaikkojen lisäämiseen 30 miljoonaa euroa lisärahoitusta ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen myös 30 miljoonaa euroa.
- Kasvatamme korkeakoulujen perusrahoitusta 50 miljoonalla eurolla.
- Parannamme opiskelijoiden toimeentuloa, jotta he voivat keskittyä opiskeluun. Palautamme opiskelijat yleisen asumistuen piiriin ja otamme käyttöön opintolainan korkokaton.
- Vahvistamme oppimisen tukea ja kasvatamme sen rahoitusta 100 miljoonalla eurolla.
- Korotamme kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia indeksien mukaisesti, jotta ne voivat ohjata enemmän rahaa peruskouluihin.
- Palautamme aikuiskoulutustuen, jotta ihmiset voivat päivittää osaamistaan läpi työelämän.

4.3. Panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan

Pitkällä aikavälillä valtio voi parantaa tuottavuutta investoinneilla koulutukseen sekä tutkimukseen, kehittämiseen ja innovaatiotoimintaan (TKI). TKI-panostusten kasvattaminen on välttämätön keino Suomen tulevaisuuden turvaamiseksi. TKI-rahoituksen kasvatamisesta vallitsee Suomessa vahva konsensus: kilpailukyky, reilu siirtymä ja tuottavuuden kasvu vaativat kaikki suurempia TKI-investointeja.

Tulevaisuuden TKI-järjestelmän ohjaavina periaatteina tulee olla reilu siirtymä, tasa-arvo, demokratia ja tieteen vapaus. Rajallisten resurssien maailmassa meillä ei ole varaa hukata TKI-resursseja kestävämmän tuotannon tukemiseen. Innovaatioilla tuetaan paitsi kestävien alojen kasvua, myös muutosta, jolla tavoitellaan hyvää elämää ja kestävää teollisuutta. TKI-rahaa tulisi nyt ohjata erityisesti kestävästä rakentamisesta ja kiertotalouden ratkaisuihin.

Perustutkimus on perusta kaikelle muulle TKI-toiminnalle. Hallitus ohjaa tällä hetkellä TKI-panostuksia pääasiassa yrityksille, ei perustutkimukseen. Tämä ei takaa TKI-toiminnan laatua pitkällä aikavälillä. Meidän pitää nostaa suomalaisten koulutustasoa sekä saada tänne osaavaa työvoimaa myös muualta. Kun koulutus ja perustutkimus ovat sillä tasolla, että uuden tiedon ja ideoiden vastaanottaminen on mahdollista, Suomen kaltainen pieni avotalous voi hyötyä muualla tehdyistä panostuksista. Tätä varten on taattava ihmisten ja tiedon vaivaton kansainvälinen liikkuminen.

Kun julkista rahaa ohjataan myös yrityssektoria hyödyntävään käyttöön, on rahoituksen kriteerinä oltava rahoituksen suuntaaminen yleishyödyllisiä päämääriä palvelevalla tavalla. Tutkimuksesta, kehityksestä ja innovaatioista syntyvä hyvinvointi

kuuluu kaikille. Lisäksi TKI-rahoituksen avulla syntyvien työpaikkojen tulee edistää osaamista ja hyvinvointia laajasti. Uuteen tietoon ja osaamiseen investoidaan huomattavasti liian vähän, jos se jätetään vain markkinoiden varaan. On yleisen edun mukaista, että näitä investointeja kasvatetaan myös julkisesti.

Vasemmistoliiton tavoite on, että TKI-rahoituksen taso nousee viiteen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämä edellyttää lisäpanostuksia tieteen ja korkeakoulujen perusrahoitukseen.

Jotta Suomen tuottavuus saataisiin kasvuun, yrityksiä täytyy kannustaa ohjaamaan suurempi osa budjetistaan TKI-toimintaan ja vähemmän osinkojen jakamiseen tai omien osakkeiden ostamiseen. Eräs toimenpide yksityisten investointien vauhdittamiseksi on luopua listaamattomien osakeyhtiöiden osinkovero- ja osakehuojennuksesta. Kyseinen huojennus vähentää kannustimia tuottaviin investointeihin ja vaikuttaa negatiivisesti Suomen tuottavuuteen. Se myös heikentää talouden uudistumiskykyä suosimalla pääomaintensiivisiä, vakiintuneita yrityksiä aineettomaan pääomaan nojaavien yritysten kustannuksella. Kyseinen verohuojennus myös nostaa kynnystä listautua pörssiin, vaikka se olisi kasvun kannalta paras vaihtoehto.

Rahoitusta on suunnattava sinne, missä se synnyttää tehokkaimmin uutta toimintaa sen sijaan, että tuetaan verohelpotuksin toimintaa, joka olisi toteutunut ilman. Siksi tukien tulee olla kohdennettuja ja tarkkarajaisia. Julkinen rahoitus yritysten investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan tulee ehdollistaa ympäristövastuulle ja sosiaaliselle vastuulle.

Valtio pystyy omalla toiminnallaan kohdentamaan rahan juuri sinne, missä siitä on hyötyä. Esimerkiksi valtion oma tutkimustoiminta on erinomainen tapa toteuttaa yhteiskunnallisesti tärkeää tutkimus- ja kehitystoimintaa. Tietoperustainen päätöksenteko edellyttää strategista ja poliittisiin tietotarpeisiin vastaavaa tutkimusta.

VN-TEAS-tutkimustoiminnalla on tehty paljon arvokasta ja ministeriöiden valmistelun ja päätöksenteon laadun kannalta korvaamatonta selvitystyötä, ja sitä tulee jatkaa. Siksi jatkaisimme valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa. Osoittaisimme sillevuosittaisen 10 miljoonan euron rahoituksen.

SIJOITAMME TUTKIMUS-, KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIOTOIMINTAAN

- Nostamme TKI-rahoituksen tason viiteen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ohjaamme TKI-rahoitusta erityisesti reilun siirtymän ja ekologisen jälleenrakennuksen edellyttämään tutkimukseen ja ratkaisuihin, kuten kiertotalouden ja kestävän rakentamisen innovaatioihin.
- Ehdollistamme yritysten saamat tuet investointeihin sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan sosiaaliselle, taloudelliselle ja ympäristövastuullisuudelle, jonka tulee kattaa yrityksen koko tuotanto- ja arvoketju.
- Poistamme listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennuksen, joka heikentää investointihalukkuutta, tuottavuutta ja talouden uusiutumista.
- Toteutamme valtion toimesta omaa tutkimus- ja selvitystoimintaa. Jatkamme valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa ja osoitamme sille 10 miljoonan euron rahoituksen.

5. REILUN SIIRTYMÄN TEOLLISUUSPOLITIikka

Suomen elinkeinorakennetta on uudistettava. Tuotannon ja kulutuksen on jatkossa noudatettava luonnon antamia reunaehtoja. Talouden elinvoimasta voidaan silti pitää kiinni. Emme tavoittele nykymuotoisen talouden ikuista kasvua, vaan muodonmuutosta taloudeksi, joka kasvaa kestävästi. Se onnistuu siirtämällä tuotantoa halvoista ja yksinkertaisista tuotteista monimutkaisempiin, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviin korkean jalostusasteen tuotteisiin. Tämä on osa suurempaa yhteiskunnan rakenteiden muutosta. Sen tekeminen edellyttää valtion aktiivista ja strategista teollisuuspolitiikkaa.

5.1. Reilu siirtymä käytännössä

Reilun siirtymän teollisuuspolitiikka muodostuu kahdesta kokonaisuudesta. Ensimmäinen on kestävä teollisuustuotannon tukeminen. Se tehdään suurilla investoinneilla uuteen teknologiaan, tuotantoon ja tutkimukseen. Valtion on edistettävä investointeja strategisesti merkittäviksi tunnistettuihin teollisuuden keskittymiin eli klustereihin. Valtion tulisi tukea tällaisten klustereiden kehittymistä erityisesti lääketeollisuuteen, akkuteollisuuteen, energiateollisuuteen, kemianteollisuuteen ja metsäteollisuuteen. Reilun siirtymän teollisuuspolitiikka myös ohjaa teollisuustuotantoa kohti kiertotaloutta, koska luonnonvaroja ei riitä loputtomasti. Teollisessa tuotannossa on maksimoitava raaka-aineiden uusiokäyttö ja minimoitava jätteen määrä. Neitseellisten raaka-aineiden käyttöä on vältettävä. Samalla on panostettava tuotteiden pitkäikäisyyteen ja korjattavuuteen.

Toinen kokonaisuus reilun siirtymän teollisuuspolitiikassa on kestävämmän, ympäristölle ja ilmastolle haitallisen teollisuustuotannon tukemisen lopettaminen. Tuet, kuten puupohjaisten polttoaineiden, polttoturpeen ja lentoliikennepolttoaineiden verottomuus, maakuntalentojen ostaminen sekä kestävä metsänhoidon

tukeminen, on lopetettava. Lisäksi pitää lopettaa energiantensiivisen teollisuuden veronpalautukset sekä maataloustoimijoiden polttoöljyn valmisteveron palautukset. Myös kaivosveroa tulisi nostaa, ja fossiilisten polttoaineiden ja polttomoottoriajoneuvojen verotus tulisi palauttaa aiemmalle tasolle.

Reilun siirtymän teollisuuspolitiikka on sosiaalisesti oikeudenmukaista. Työntekijöille taataan riittävä toimeentulo, ja työnsä menettäneille löydetään uusi työpaikka, jota varten tarjotaan koulutusta. Fossiilisen energian kallistuminen kompensoidaan pienituloisille hiiliosinkomallilla.

Suomella on kansainvälisesti verrattuna erinomaiset mahdollisuudet toteuttaa reilu siirtymä. Suomi on erittäin houkutteleva kohde vihreille investoinneille. Meidän on huolehdittava siitä, että teollisuuden työpaikat pysyvät ja vahvistuvat Suomessa, ja yrityksillä on jatkossakin kannustimia rakentaa tehtaita juuri Suomeen. Suomessa ilmasto- ja ympäristövaikutusten valvonta on vahvempaa kuin monessa muussa maassa. Tarvittavat toimet vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi on tehtävä. Uusien

ratkaisujen kehittäminen kasvattaa myös osaamista, jonka osuutta viennistä voidaan entisestään kasvattaa. Edelläkävijyys ruokkii talouskasvua ja tukee laadukasta vientiteollisuutta. Kotimaisen teollisen toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen tukee myös palveluvientiä, jonka osuus kokonaisviennistä kasvaa koko ajan. Merkittävä osa palvelutuotannosta perustuu teolliseen osaamiseen.

Teollisuuden monipuolistamisen tulee olla reilun siirtymän teollisuuspolitiikan keskeinen tavoite. Monipuolinen elinkeinorakenne kestää kriisejä paremmin, palautuu niistä nopeammin sekä lisää huoltovarmuutta. Huoltovarmuuden kannalta tarpeellisten teollisuudenalojen toimintaedellytykset on taattava ja pidettävä kotimaisessa tai valtiollisessa omistuksessa. Esimerkiksi elintarviketeollisuuden merkitys on ruokaturvan ja huoltovarmuuden näkökulmasta viime vuosien aikana korostunut. Niinekologisen kestävyys kuin huoltovarmuudenkin näkökulmasta erityisesti kasvipohjaista ruoantuotantoa on tuettava. Kasvipohjaiseen ruoantuotantoon siirtyminen mahdollistaa tuotantoresurssien tehokkaamman käytön sekä riippuvuuksien vähentämisen ulkomaisista tuotantopanoksista. Selvitysten mukaan Suomen on mahdollista saavuttaa proteiiniomavaraisuus kokonaan kasvipohjaisesti. Kasvisruokavalioiden suosion kasvaessa kasvipohjaisilla proteiineilla on myös merkittävä kansainvälinen vientipotentiaali. Tämän lisäksi Suomella on valtavasti potentiaalia asemoitua kansainvälisesti kasvipohjaisen ruokateknologian kärkimaaksi.

Yhteiskuntien sähköistymiseen tarvitaan väistämättä akkuja. Siksi on pyrittävä luomaan ympäristökuormaltaan matala, vähähiilinen akkuarvoketju. Oleellista on minimoida kaivannaisteollisuuden ympäristövaikutukset, rajata jäljelle jäävät vaikutukset pienelle alueelle ja velvoittaa kaivosyhtiö kompensoimaan ne ja ennallistamisen. Lisäksi kaivosvero on nostettava ja on huolehdittava siitä,

että kaivokset todella hyödyttävät niitä kuntia, joissa ne toimivat.

Teollisuuden ja koko yhteiskunnan reilu siirtymä edellyttää näillä näkymin sähkön tuotantokapasiteetin valtavaa kasvattamista. Eri arvioiden mukaan sähkönkulutus kasvaa Suomessa 135–300 terawattituntiin (TWh) vuoteen 2050 mennessä. Tässä tilanteessa riittävä puhtaan energian tuotanto on välttämätöntä sekä kestävä ja kohtuuhintaisen arjen että reilun siirtymän teollisuuspolitiikan kannalta. Uusiutuvan energian rakentaminen Suomeen luo sekä työtä että parantaa energiaomavaraisuutta. Puhdas energia voi olla myös suomalaisen energiateollisuuden vientituote.

Reilun siirtymän teollisuuspolitiikan on oltava pitkäjänteistä. Siksi Suomessa olisi tärkeä saavuttaa parlamentaarinen yhteisymmärrys teollisuuspolitiikan painopisteistä. Tätä varten tulisi perustaa teollisuuspoliittinen parlamentaarinen työryhmä. Työryhmän työn tukemiseksi on osoitettava riittävät virkamiesresurssit, jotta sen päätökset perustuvat parhaaseen tutkittuun tietoon.

REILU SIIRTYMÄ KÄYTÄNNÖSSÄ

- Toteutamme vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitteen edellyttämät välttämättömät ilmastotoimet.
- Edistämme kiertotaloutta tukemalla kiertotalousratkaisujen kehittämistä ja painottamalla julkisissa hankinnoissa kiertotalouden periaatteita.
- Poistamme saastuttaviin polttoaineisiin, liikennemuotoihin ja kestäättömille teollisuudenaloille kohdennetut verotuet.
- Perustamme Suomeen teollisuuspoliittisen parlamentaarisen työryhmän pitkäjänteisen teollisuuspolitiikan varmistamiseksi.

5.2. Valtio talouden uudistumisen vauhdittajana

Julkisella sektorilla on taloudessa merkittävä ja viime vuosina korostunut rooli; paitsi sääntelijänä ja rahoittajana, myös strategisen suunnan määrittäjänä, painopisteiden valitsijana, tavoitteiden asettajana, investoijana ja omistajana. Näitä rooleja tulee vahvistaa, mikä edellyttää myös teollisuuspolitiikan resurssien merkittävää kasvattamista.

Niiltä osin kun reilun siirtymän teollisuuspolitiikan tavoitteet eivät toteudu markkinoilla, tulee valtion toimia muutoksen alullepanijana ja suunnan näyttäjänä. Markkinalogiikka suosii usein jo olemassa olevia tuotantorakenteita, kun taas valtio voi ohjata kehitystä uusille urille tieteellisin ja demokraattisin perustein. Ilman valtiota tutkimukseen ja kehitykseen ei esimerkiksi panostettaisi riittävästi.

Suomalaiset yritykset investoivat poikkeuksellisen vähän, mutta maksavat erityisen paljon osinkoja. Investointien määrä Suomessa on laskenut merkittävästi finanssikriisiä edeltävään aikaan verrattuna, mutta osingot hipovat ennätyksiä. Tämä on este teollisuuden uudistumiselle. Valtio voi laittaa uudistumisen alulle ja käyttää pääomaa kärsivällisemmin ja strategisemmin, koska sen ei tarvitse tavoitella pika-voittoja osakkeenomistajille. Näin voimme vastata globaaliin kilpailuun ja pitää valmistavan tuotannon Suomessa.

Julkisen rahoituksen kohdentaminen erityisesti kasvuyritysten skaalautumisvaiheeseen tukisi Suomen talouskasvua. Merkittävä talouskasvun pullonkaula Suomessa tällä hetkellä on kasvuyritysten rahoituksen puute. Sijoitusten määrä suomalaisiin start up -yrityksiin on romahtanut viime vuosina. Suomalainen julkinen ankkuriomistus kasvuvaiheen yrityksissä paikkaisi markkinoilta saatavan rahoituksen puutetta. Valtion

strateginen omistaminen vähentäisi myös riskiä, että menestyvä yritys karkaa ulkomaiseen omistukseen. Valtion tuella nämä yritykset kasvaisivat Suomessa. Valtion tuki lisäisi myös yksityisten sijoittajien luottamusta näihin yrityksiin.

Valtion omistamalla Solidumilla on noin 7 miljardin vähemmistöomistukset pörssiyrityksissä, joista osa voitaisiin uudelleenkohdentaa kasvurahoitukseen. Siten uudistettaisiin Suomen elinkeinorakennetta kestävämmäksi ja luotaisiin korkeamman tuottavuuden työpaikkoja. Valtion omistuksia ei tule kuitenkaan kokonaisuudessaan vähentää. Erityisesti yhteiskunnallisesti merkittävistä omistuksista on pidettävä täysimääräisesti kiinni. Omien valtion-yhtiöiden ja muiden julkisesti omistettujen yhtiöiden kautta pystymme kanavoimaan tärkeitä investointeja ilman, että jaamme lisää yritystukia.

Suomen Teollisuussijoituksen eli Tesin pääomia tulisi myös kasvattaa huomattavasti nykyisestä tasostaan, ja reilun siirtymän tavoitteita vahvistaa sen toiminnassa. Tesin strateginen sijoitustoiminta elvyttäisi taloutta ja kannustaisi myös yksityistä pääomaa kohdentumaan reilun siirtymän tavoitteisiin. Tesin pitkäaikainen sitoutuminen investointeihin viestii yksityisille sijoittajille jatkuvuudesta. Tesin kohdealueena olisivat kokonaiset innovaatio- ja tuotantoketjut, ja tavoitteena olisi rahoittaa kokeiluja ja teollisuuden monipuolistamista. Tesin sijoituksia tulisi myös ohjata suomalaisyritysten skaalautumisvaiheeseen. Tesin sijoitus-kapasiteetin tulisi olla suurempi matala-suhdanteessa, jotta sitä voitaisiin käyttää osana vastasyklistä talouspolitiikkaa. Tesi voisi siis toimia viimekätisenä sijoittajana kasvattamassa sijoituskysyntää taantumassa.

Tesin toiminnassa tulisi suosia suoria sijoituksia sen sijaan, että rahat laitetaan yksityisiin rahastoihin, joissa niiden tehokasta kohdentamista on vaikeampi valvoa. Suorat sijoitukset on myös helpompi kohdistaa reilun siirtymän kohteisiin. Julkisena instituutiona Tesille voidaan asettaa tiukat, työntekijöiden hyvinvointiin sekä ilmaston ja ympäristön suojeluun liittyvät standardit.

Valtio voi myös edistää talouden uudistumista tukemalla teknologista kehitystä ja läpimurtoja. Julkinen, yhteiskäyttöön ja avoimuuden perustuva tekoälykehitys ja suurteho-laskentakapasiteetti ovat äärimmäisen tärkeitä, ja niiden merkitys vain kasvaa jatkossa. On tärkeää, että näihin panostetaan merkittävästi nykyistä enemmän. Suomessa on paljon osaamista suurten kielimallien tutkimuksessa ja kehityksessä sekä suurteholaskennassa. Euroopan tehokkain supertietokone, EU:n omistama ja Kajaanissa sijaitseva Lumi, on ollut keskeisessä asemassa tekoälyn käyttöönotossa eurooppalaisessa ja suomalaisessa tutkimus- ja kehitystyössä. Vuonna 2024 Lumi tuotti suurimman suomenkielisen kielimallin

(FinGPT3), joka on akateemisen kehitystyön tulos, julkisrahoitteinen, täysin avoin ja vapaasti kaikkien käytettävissä. On tärkeää, että kielimallin kehitys, avoimuus ja demokraattinen hallinta turvataan myös jatkossa. Myös Suomen tuotantokapasiteettia, rahoitusta ja osaamista strategisesti merkittävissä teknologioissa ja kyvyissä tulisi kasvattaa.

Tarvittavien investointien kokoluokan vuoksi EU:n taloussääntöjen tulkintaa on joustavoitettava. Reilun siirtymän teollisuuspolitiikkaa tulee tehdä myös EU-tasolla. Eurooppaa vaivaa krooninen investointivaje. Esimerkiksi Mario Draghin kilpailukykyraportin mukaan EU:n pitäisi nostaa investointiasteensa 27 prosenttiin bruttokansantuotteesta, jotta se pysyisi globaalin kilpailun tahdissa. Velka- ja alijäämäsääntöjä pitäisi joustavoittaa, eikä reilun siirtymän investointien toteuttaminen saa jäädä kiinni EU:n taloussäännöistä. EU:ssa tulisi lisäksi pyrkiä luomaan uusia omia varoja, esimerkiksi superrikkaiden EU-tason verolla tai teknologiajätteihin kohdistuvalla digiverolla.

EDISTÄMME TALOUDEN UUDISTUMISTA

- Uudelleenkohdennamme valtion sijoitusyhtiö Solidiumin omistuksia kasvuyritysten skaalautumisvaiheeseen.
- Kasvatamme Suomen Teollisuussijoitus Oy Tesin pääomia ja vahvistamme reilun siirtymän roolia sen toiminnassa.
- Edistämme sitä, että EU:n taloussääntöjen puitteissa jäsenmaiden on mahdollista tehdä tärkeitä tulevaisuusinvestointeja reiluun siirtymään ja sitä tukevaan tutkimukseen ja koulutukseen.
- Vaikutamme siihen, että myös EU-tason rahoitus kestävän ja oikeudenmukaisen siirtymän, digitalisaation sekä strategisen autonomian vahvistamiseksi moninkertaistetaan.
- Kasvatamme Suomen tuotantokapasiteettia, rahoitusta ja osaamista strategisesti merkittävissä teknologioissa ja kyvyissä, kuten suurteho-laskennassa, tekoälyssä, edistyksellisissä puolijohteissa ja 6G:ssä. Tuotamme näitä tarvittaessa myös julkisomisteisesti. Kasvatamme julkisen tekoälytutkimuksen ja julkisten, avoimien tekoälymallien kehityksen rahoitusta Suomessa.

5.3. Tuemme korkean jalostusasteen tuotantoa

Tavoittelemme tämän aikakauden teollisuuspolitiikalla monimutkaisempaa ja korkeamman jalostusasteen tuotantoa. Kauppasodat ja uudet kansainvälisen kaupan esteet eivät tarkoita, että kysyntä maailmanmarkkinoilla olisi katoamassa kokonaan. Lisääntynyt tullien käyttö merkitsee kuitenkin sitä, ettei ole järkevää kilpailla tuotteiden hinnoilla, vaan tuottaa ainutlaatuisia tuotteita, joita on vaikeampi korvata tai tuottaa muualla. Tällaisten niin sanottujen kompleksisten tuotteiden valmistaminen on yleensä kehittyneen ja menestyvän talouden merkki.

Taloukasvu edellyttää panostamista kompleksisten tuotteiden ja palveluiden tuotantoon. Harvardin Growth Labin ylläpitämän indeksin mukaan Suomen viennin kompleksisuus putosi neljänneltä sijalta vuonna 2007 sijalle 15 vuonna 2021. Kun muut maat, erityisesti USA ja Kiina, panostavat yhä monimutkaisempaan tuotantoon, Suomijää jälkeen. Tällaisessa maailmassa emme voi kilpailla halvalla työvoimalla. Kompleksisten tuotteiden valmistaminen edellyttää korkeaa osaamista, ja on siten kytköksissä myös koulutuksen ja tutkimuksen tasoon. Kompleksiset tuotteet voivat olla tavaraa, kuten korkean teknologian lääkkeitä, rokotteita tai lääkekäyttöisiä laitteita, tai palveluita, kuten analytiikkapalveluita tai automatisointia.

Valtion tulisi tukea erityisesti kompleksisten tuotteiden tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä tuotantoa. Sen lisäksi, että pitkälle kehitetyt lääkkeet ovat uuden aikakauden kompleksisia vientituotteita, lääkkeiden tuotanto tukee myös Suomen huoltovarmuutta. Tällaisten tuotteiden tuotanto edellyttää ennen kaikkea hyvin koulutettua työvoimaa, luotettavaa infrastruktuuria ja turvallista ympäristöä. Hyvinvointivaltio on siis korkean jalostusasteen tuotannon

ystävä. Tällaista tuotantoa ei voi houkutella Suomeen palkkoja polkemalla ja työntekijöitä kyykyttämällä.

Myös metalliteollisuudessa on merkittävää potentiaalia uuden aikakauden kompleksisten tuotteiden tuotantoon. Hyvä esimerkki on vähähiilinen tai ruostumaton teräs. Suomalainen hiilivapaa teräs voi olla arvokas kilpailuvaltti maailmanmarkkinoilla. Teräs on helposti kierrätettävää, joten se sopii hyvin myös kiertotalouden raaka-aineeksi. Korkean jalostusasteen terästeollisuutta on edistettävä potentiaalisesti merkittävänä vientituotteena.

Metsäteollisuus on Suomelle merkittävä teollisuudenala, jolla olisi parannettavaa tuotteiden jalostusarvossa. Metsäteollisuuden valtava raaka-aineiden ja energian kulutus sekä tuotannon alhainen lisäarvo ovat keskeisimmät syyt sille, miksi Suomi sijoittuu huonosti tuotteiden kompleksisuutta mittaavissa tilastoissa ja saa raaka-aineiden käytöstä vain vähän taloudellista hyötyä. Metsäteollisuuden tuotteiden painopiste on selvästi lyhytkestoisissa tuotteissa, pääasiassa sellussa. Reilun siirtymän teollisuuspolitiikka ohjaisi metsäteollisuutta muuttamaan hiilivirtojen monikäyttäjäksi. Myös korkean jalostusasteen puurakentamista tulisi edistää. Koska puurakentaminen jää Suomeen, sen tukeminen edellyttää kotimaisen rakentamisen kysynnän kasvattamista.

Olennaista metsäteollisuuden tulevaisuudessa on puuraaka-aineen käyttö. Pitää löytää monimuotoisuuden ja hiilinielun kannalta kestävä hakkuutaso ja kestävät hakkuumenetelmät. Valtion on tuettava metsänkasvatusmenetelmien kestävän kokonaisuuden tutkimusta ja kehitystä niin, että hiilensidonta ja

ympäristön monimuotoisuus otetaan huomioon. Tämä tarkoittaa merkittävästi enemmän suojeltua pinta-alaa, pidempiä kiertoaikoja, jatkuvaa kasvatusta ja turvemailla hiilensidonnallisuuden priorisoimista. Pienemmästä raaka-ainemäärästä on saatava enemmän irti.

Myös kemianteollisuudessa tulisi edistää enemmän korkean jalostusasteen tuotantoa. Kemianteollisuus on Suomen suurimpia vientialoja. Suomessa valmistetaan muun

muassa uusiutuvia polttoaineita, akkukemikaaleja, lannoitteita, rakennusmateriaaleja, lääkkeitä ja suojarusteita sekä vedenpuhdistusratkaisuja. Kemianteollisuus on keskiössä myös kiertotalousratkaisuissa. Kemianteollisuus hyödyntää raaka-aineita purkamalla ja yhdistämällä niitä uusiksi yhdisteiksi ja tuotteiksi. Reilun siirtymän investoinnit kemianteollisuuteen mahdollistaisivat jo olemassa oleviin vahvuuksiin perustuvan kasvun.

TUEMME KORKEAN JALOSTUSASTEEN TUOTANTOA

- Tuemme kompleksisten tuotteiden tutkimus- ja kehitystoimintaa Suomessa sekä niiden vientiä maailmanmarkkinoille.
- Edistämme korkeamman jalostusasteen tuotantoa esimerkiksi metalli-, metsä- ja kemianteollisuudessa.